

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "วาทกรรมวัยรุ่นกับเรื่องเพศในหนังสือพิมพ์และการตีความของผู้ถูกสร้าง" นี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามหลักการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) มาวิเคราะห์ โดยเนื้อหาที่ใช้ในการวิเคราะห์ ก็คือเนื้อหาข่าวของหนังสือพิมพ์จำนวน 5 ฉบับ ก็คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก มติชน และผู้จัดการรายวัน ที่มีการลงเนื้อหาที่มี ประเด็นข่าวเกี่ยวกับเรื่องเพศกับวัยรุ่น ที่ตีพิมพ์ในหน้าหนึ่งและถูกนำเสนอในช่วงเดือนเมษายน 2547 - เมษายน 2548

เนื่องวาทกรรมข่าวในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศกับวัยรุ่น ที่ถูกสร้างขึ้นในหนังสือพิมพ์นั้นได้ทำให้ ภาพวัยรุ่นในสังคมไทยกลายเป็นภาพที่ถูกครอบงำด้วยวาทกรรมที่หนังสือพิมพ์สร้างขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะวิเคราะห์การประกอบสร้างวาทกรรมเรื่องเพศกับวัยรุ่นของหนังสือพิมพ์ และเพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นของวาทกรรม ผู้วิจัยจึงมีการเก็บข้อมูลการตีความวาทกรรมเหล่านั้น จากวัยรุ่น โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) ซึ่งในกระบวนการวิจัยมีขั้นตอนรายละเอียดดังนี้

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา (ขอบเขตของการวิจัย)

1. ประเภทเอกสาร

ข่าวและสื่อบทที่ถูกนำเสนอในหน้าหนึ่ง จากหนังสือพิมพ์รายวันที่ออกจำหน่ายในสวนกลางในช่วงเดือนเมษายน 2547 ถึงเดือนเมษายน 2548 คือ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ คมชัดลึก มติชนและผู้จัดการรายวัน ที่เนื้อหาข่าวมีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศของวัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยเลือกหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ฉบับเรียงตามยอดของการจำหน่าย โดยสาเหตุที่เลือกทำการศึกษาในช่วงนี้ ก็เพราะเป็นช่วงที่มักมีการนำเสนอข่าวในประเด็นที่เกี่ยวกับ เรื่องเพศกับวัยรุ่นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในเดือนกุมภาพันธ์ เมษายน และพฤศจิกายนที่เป็นช่วงเทศกาล โดยมีจำนวนในการศึกษาวิจัยแต่ละฉบับ ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวน 44 ฉบับ
2. หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 37 ฉบับ
3. หนังสือพิมพ์คมชัดลึก จำนวน 55 ฉบับ
4. หนังสือพิมพ์มติชน จำนวน 25 ฉบับ
5. หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน จำนวน 2 ฉบับ

รวมทั้งหมด 163 ฉบับ

2. ประเภทบุคคล

สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการปฏิบัติงานของหนังสือพิมพ์จำนวน 5 คน ใน 3 ฉบับคือ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ คมชัดลึก และมติชน โดยเลือกสัมภาษณ์กองบรรณาธิการ หัวหน้าข่าวหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ เพื่อศึกษาถึงนโยบายความคิดเห็น กรอบการตัดสินใจ ในการพิจารณานำเสนอข่าวเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวที่มีประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องเพศของเด็กวัยรุ่น

1. ภาคภูมิ ป่องภัย

จบการศึกษาปริญญาตรีจาก มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์

ปริญญาโท วารสารศาสตร์ สาขาหนังสือพิมพ์

เข้าทำงานที่มติชนในปี 2528 ในตำแหน่งนักข่าวประจำกรุงเทพฯ คือคอยทำข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวข่าวสารที่เกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ของกรุงเทพมหานคร และต่อมาก็เริ่มเข้ามารับผิดชอบในการทำข่าวสังคม และเยาวชนเรื่อยมา จนกระทั่งปัจจุบันดำรงตำแหน่งบรรณาธิการนสพ.มติชน

2. ก่อเขต จันทเลิศลักษณ์

เริ่มเข้าทำงานในเครือเนชั่น และทำงานด้านข่าวเรื่อยมา และต่อมาเมื่อมีการเปิดสถานีโทรทัศน์ ITV ช่วงระยะเวลาหนึ่ง และกลับมาช่วยงานที่เนชั่นเรื่อยมา ปัจจุบันดำรงตำแหน่งบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์คมชัดลึก

3.พรชัย ปุณณวัฒนาพร

จบการศึกษาปริญญาตรี วารสารศาสตร์ ธรรมศาสตร์

ปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

เริ่มทำงานที่เดลินิวส์ ตั้งแต่ปี 2524 ทำข่าวที่เกี่ยวกับสังคมเรื่อยมา จนกระทั่งปัจจุบันเป็นบรรณาธิการข่าวประจำวันหน้าหนึ่ง

2.2 สัมภาษณ์กลุ่มเด็กวัยรุ่นในย่านเซ็นเตอร์พอยท์ เพื่อศึกษาถึงการตีความข่าวสารที่มีประเด็นเกี่ยวกับเรื่องเพศของเด็กวัยรุ่น เพื่อศึกษาถึงทัศนคติ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับพวกเขา โดยในการทำการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น จะมีการทำการสัมภาษณ์เด็กวัยรุ่นจำนวน 20 คน ในช่วงอายุระหว่าง 12-20 ปี ที่มีการรวมกลุ่มและมีรูปแบบการใช้ชีวิตในย่านเซ็นเตอร์พอยท์เป็นประจำ ซึ่งในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนั้น จะเป็นการเลือกแบบสุ่ม โดยในขั้นตอนแรกจะมีการเข้าไปพูดคุย เพื่อศึกษาว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะเป็นกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ เมื่อพบว่ามีความเหมาะสมครบถ้วน ก็จะนำมาสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อทำการเก็บข้อมูลต่อไป

เครื่องมือในการวิจัย

ตอนที่ 1 เพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

โดยใช้หลักการวิเคราะห์วาทกรรม(Discourse Analysis)

1.1 ใบบันทึกข้อมูลเพื่อใช้เป็นแบบในการกรอกรายละเอียดขณะค้นคว้าข้อมูลโดยมีประเด็นเพื่อใช้ในการศึกษาดังนี้

1. พาดหัวข่าว
2. ชื่อหนังสือพิมพ์
3. วันที่นำเสนอข่าว
4. รูปแบบการนำเสนอ
5. ประเด็นการนำเสนอ
6. การใช้ภาษา
7. ลักษณะของภาพประกอบ (ถ้ามี)
8. ชุดของภาษา/คำที่ใช้

9. การตีความหมายจากชุดของภาษา/คำดังกล่าว

1.2 การอธิบายเหตุผลและการวิเคราะห์บริบทของข่าว

1.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์วาทกรรม คือ การวิเคราะห์ชุดวาทกรรมเรื่องเพศกับวัยรุ่นที่ถูกประกอบสร้างขึ้นจากการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ โดยมีการนำข่าวที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศกับวัยรุ่นทั้งหมด มาจำแนกออกเป็นประเด็นๆ ดังนี้

- พฤติกรรมการแสดงออกในเรื่องเพศ
- ทศนคติและค่านิยมในเรื่องเพศ
- ปัญหาสืบเนื่องจากเรื่องเพศของวัยรุ่น

ตอนที่ 2 เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview)

ผู้วิจัยจะกำหนดประเด็นคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ แบ่งคำถามออกเป็นหมวดหมู่ โดยมีตัวอย่างคำถาม ดังนี้

หมวดภูมิหลัง เช่น ประวัติการศึกษา

หมวดประสบการณ์ทางวิชาชีพ เช่น ประวัติการทำงาน

หมวดที่เป็นทัศนคติต่อวิชาชีพ/ทัศนคติต่อเรื่องวัยรุ่น เรื่องเพศ ปัญหาสังคม และแนวทางในการทำข่าวที่มีประเด็นเรื่องเพศกับวัยรุ่น ยกตัวอย่างคำถาม เช่น

- ในการนำเสนอข่าวที่ค่อนข้างมีความล่อแหลมต่อความรู้สึกของประชาชน ผู้สื่อข่าวจะมีวิธีการนำเสนออย่างไร
- ท่านคิดว่าข่าวที่มีประเด็นเรื่องเพศกับวัยรุ่น เป็นข่าวที่มีความล่อแหลมต่อความรู้สึกของประชาชนหรือไม่ และในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับประเด็นนี้ ต้องมีการระมัดระวังในเรื่องใดเป็นพิเศษหรือไม่
- ท่านคิดว่าเหตุใด การนำเสนอข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่นจึงมีความสำคัญต่อสังคม
- ท่านมองภาพของวัยรุ่นในปัจจุบันว่าเป็นเช่นไร
- ท่านมองสถานการณ์และปัญหาเรื่องเพศของวัยรุ่นไทยที่เกิดขึ้นในตอนนี้เป็นอย่างไร มีความแตกต่างไปจากเมื่อก่อนหรือไม่
- ท่านคิดว่าปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีสาเหตุสำคัญมาจากอะไร
- ท่านคิดว่าการนำเสนอข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่นของสื่อมวลชนในปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- ท่านมีแนวทางในการเลือกประเด็นข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่นที่จะนำเสนอ หรือไม่ นำเสนออย่างไร
- ท่านมีแนวทางในการนำเสนอและเลือกประเด็นขึ้นมาพาดหัวข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่นอย่างไร มีการให้ความสนใจกับประเด็นใดเป็นพิเศษหรือไม่
- ในกระบวนการคัดเลือกข่าวที่จะมาตีพิมพ์นั้น มีขั้นตอนอย่างไร ต้องมีการนำข่าวที่ได้ไปประชุมคัดเลือกก่อนหรือไม่ และใครเป็นผู้ตัดสินใจที่จะเลือกว่าข่าวใดควรตีพิมพ์ หรือไม่
- ในการเลือกทำคอลัมน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศกับวัยรุ่นนั้น มีเกณฑ์ในการคัดเลือกประเด็นที่จะนำมาเสนออย่างไร
- ในการนำเสนอข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่น ระหว่างกรณีที่วัยรุ่นเป็นผู้กระทำและวัยรุ่นเป็นผู้ถูกกระทำนั้น จะมีแนวทาง และรูปแบบในการนำเสนอข่าวที่แตกต่างกันหรือไม่
- ในการคัดเลือกการใช้ภาษานั้น จะมีการเลือกใช้คำที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่ว่าถ้าเป็นกรณีนี้จะต้องใช้คำนี้
- ในการนำเสนอข่าวที่บางครั้งจะมีการใช้คำที่เร้าอารมณ์ ผู้เขียนข่าวมีความต้องการที่จะแฝงอะไรไปถึงผู้อ่านหรือไม่

- ท่านคิดว่าสื่อมวลชนมีบทบาทอย่างไรต่อการนำเสนอข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่น
- มีความคิดเห็นอย่างไรกับข้อวิจารณ์ที่ว่าสื่อมวลชนนำเสนอข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่น ให้มีความรุนแรงเกินสถานการณ์จริง และสร้างภาพลบให้กับวัยรุ่น

หมวดที่ว่าด้วยแนวทางแก้ปัญหาวัยรุ่นกับสังคม

- ท่านคาดหวังผลจากการนำเสนอข่าวหรือไม่อย่างไร
- ท่านคิดว่าทางออกในการนำเสนอข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่นที่เหมาะสม ควรเป็นไปในรูปแบบใด
- ท่านคิดว่าหน่วยงาน/องค์กรใดควรเข้ามามีบทบาทในการแก้ปัญหาด้านนี้บ้าง

ตัวอย่างคำถามใช้สัมภาษณ์วัยรุ่น โดยมีการแบ่งการสัมภาษณ์เป็น เพศหญิง 10คน และเพศชาย 10 คน เพื่อดูทัศนคติและความคิดเห็นต่างๆ ไป ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร โดยแบ่งคำถามออกเป็นหมวดหมู่ มีตัวอย่างคำถาม ดังนี้

หมวดภูมิหลัง

- ประวัติส่วนบุคคล (อายุ ระดับการศึกษา โรงเรียน)
- สภาพแวดล้อมทางครอบครัว
- สภาพแวดล้อมทางกลุ่มเพื่อน
-

หมวดลักษณะและรูปแบบการใช้ชีวิตต่างๆไป

- ลักษณะ/รูปแบบการใช้ชีวิตและการแต่งกาย
- รูปแบบและการใช้ชีวิตของวัยรุ่นทั่วไปในปัจจุบัน เป็นอย่างไร
- เพื่อนมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตมากน้อย อย่างไร
- สิ่งใดเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ต่อการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น
- คุณคิดว่าสภาพสังคมในปัจจุบันมีผลกระทบทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ อย่างไร
- คุณคิดว่าพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบัน มีปัญหาคือเป็นห่วงหรือไม่
- ทำไมถึงเข้ามาใช้พื้นที่ในเซ็นเตอร์พอยท์
- กิจกรรมที่เข้ามาทำในพื้นที่เซ็นเตอร์พอยท์ คืออะไร

- คุณคิดว่าภาพของเด็กเซ็นเตอร์พอยท์ในสายตาของคนทั่วไปเป็นอย่างไร

หมวดความคิดเห็นต่อเรื่องความรัก/เพศในวัยรุ่น

- คุณคิดว่าเรื่องความรักเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่น หรือไม่
- การมีความรักในความหมายของคุณ คืออะไร
- คุณคิดว่าอายุที่เหมาะสมที่จะมีความรัก คืออายุเท่าไร
- คุณคิดว่าการมีความรักในวัยเรียน ควรมีขอบเขตประมาณใด
- คุณมีความคิดเห็นต่อเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน ว่าอย่างไร
- คุณคิดว่าสื่อมีอิทธิพลให้วัยรุ่นเลียนแบบการมีพฤติกรรมทางเพศ หรือไม่

หมวดความคิดเห็นการมองภาพวัยรุ่นของผู้ใหญ่และการนำเสนอข่าววัยรุ่นในหน้าหนังสือพิมพ์

- คุณคิดว่าสังคมวัยรุ่นในปัจจุบันเป็นอย่างไร เป็นไปตามภาพที่นำเสนอในหนังสือพิมพ์หรือไม่
- คุณรู้สึกที่ผู้ใหญ่มองสังคมของวัยรุ่นเป็นอย่างไร แล้วทำไมผู้ใหญ่ถึงมองเราแบบนี้
- คุณอ่านข่าวเรื่องเพศกับวัยรุ่นในหนังสือพิมพ์แล้วรู้สึกอย่างไร
- การที่หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวที่เป็นด้านลบของวัยรุ่นบ่อยๆนั้นมีผลกระทบต่อเราบ้าง
- คุณคิดว่าหนังสือพิมพ์ควรนำเสนอข่าวที่มีประเด็นเรื่องเพศกับวัยรุ่นหรือไม่ และคิดว่าควรนำเสนอในรูปแบบใดจึงจะเหมาะสม

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้จัดแบ่งผลการวิเคราะห์นำเสนอเป็นเชิงพรรณนา โดยใช้หลักการวิเคราะห์วาทกรรมและมีการรวบรวมข้อมูลจัดเก็บในรูปแบบตาราง เพื่อสะดวกต่อการศึกษาวเคราะห์ และเปรียบเทียบ โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็นตอนๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 รวบรวมวาทกรรมเรื่องเพศกับวัยรุ่นของหนังสือพิมพ์ทั้ง 5 ฉบับ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน และผู้จัดการรายวันโดยแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ รวมทั้งนำเสนอผลการวิเคราะห์วาทกรรม

ตอนที่ 2 นำเสนอผลการวิเคราะห์บริบทของข่าวและการใช้คำ รวมไปถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกของนักหนังสือพิมพ์ ในฐานะผู้ผลิตวาทกรรม

ส่วนในบทที่ 5 จะเป็นการนำเสนอการวิเคราะห์การตีความของวัยรุ่นในฐานะผู้รับสารและผู้ถูกสร้าง ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

จากนั้นในบทที่ 6 จะเป็นการนำเสนอการสรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะการวิจัย